

5. ÖĞRENME BİRİMİ

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

KONULAR

1. EĞİTİM PSİKOLOJİSİNİN SÜRECİ
2. GELİŞİM PSİKOLOJİSİ
3. ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ
4. İŞ YERİ PSİKOLOJİSİ

Bu öğrenme biriminde;

- Eğitimin temel kavramlarını,
- Psikolojinin insan davranışlarının hangi yönlerini incelediğini,
- Eğitim ile psikoloji biliminin ortak noktalarının neler olduğunu

öğreneceksiniz.

HAZIRLIK

1. Eğitimin temel hedeflerini araştırınız.
2. Psikolojinin insan davranışlarının hangi yönlerini incelediğini araştırınız.
3. Eğitim ile psikoloji biliminin ortak noktalarını araştırınız.

5.1. EĞİTİM VE PSİKOLOJİ İLİŞKİSİ

Psikoloji, psyche (nefes, ruh, zihin) ve logos (düzenli söz, bilgi) kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

Psikoloji: Organizmanın davranışlarını ve bu davranışların altında yatan psikolojik, sosyal ve biyolojik süreçleri inceleyen pozitif bir bilimdir. İnsan, sürekli öğrenme ihtiyacı hisseder. Hem kendini hem de kendi dışındaki dünyayı merak eder ve anlamak ister. Elde ettiği bilgiler de onun çevresine uyumunu kolaylaştırır.

Organizma: Geniş anlamıyla her türlü canlıdır. Psikolojideki organizma, hayvan ve insanı içermektedir. Psikolojinin asıl amacı, insanı incelemektir. Hayvanlar, deney aracı olarak insan davranışlarıyla karşılaştırılmak için psikolojinin konusu olmuştur.

Davranış: Organizmanın doğrudan veya dolaylı olarak gözlenebilen tüm etkinlikleridir. Yürümek, koşmak, ağlamak, gülmek, yemek, içmek, bisiklete binmek, konuşmak gibi eylemler birer davranıştır. Bu davranışlar, doğrudan gözlenebilir. Rüya görmek, öğrenmek, hayal kurmak, düşünmek, duygulanmak gibi bazı davranışlar da dolaylı olarak gözlenebilir (rüyanın anlatılması, düşüncenin konuşmayla açıklanması gibi).

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik yönde değişim sürecidir. Formal ve informal olmak üzere iki türlü eğitim vardır. Formal eğitim; amaçlıdır, önceden hazırlanmış bir program doğrultusunda planlı olarak yapılır, öğretim yoluyla uygulanır. Eğitim süreci uygulayıcı tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar, özel bir alanda gerçekleştirilir. Süreç içinde belli aralıklarda değerlendirme işlemi yapılır. Informal eğitim; bireyin kendi yaşamı içinde çevresiyle olan etkileşimi sonrası kendiliğinden oluşan öğrenmeleri olarak tanımlanabilir. Belli bir planı yoktur. Olumlu öğrenme olabileceği gibi olumsuz öğrenmeler de vardır.

Eğitim Psikolojisi: Çağdaş psikolojinin öğrencilerin eğitilmesinde ve yetiştirilmesinde rol oynayan öğrenme süreçlerini ve karşılaşılan davranışsal sorunları inceleyen kuramsal ve uygulamalı bir dalıdır. Eğitim psikolojisi öğrencilerin bilişsel gelişimi, yetenek ve öğrenme düzeylerinin ölçümü, yaratıcılık süreçleri gibi öğrenmede önemli yere sahip çeşitli faktörlerle ve öğrenci ile öğretici arasındaki dinamik etkileşimi belirleyen güdüleyici güçlerle ilgilenmektedir. Eğitim psikolojisi, öğrenmenin en verimli düzeyde gerçekleşmesini amaçlamaktadır.

Eğitim psikolojisi, insanların gelişim özelliklerini ve öğrenme yöntemlerini inceleyerek eğitim ortamlarını etkili bir şekilde düzenlemeyi ve öğretme yöntemiyle öğrenmeyi verimli bir şekilde gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Eğitim ortamında öğrencinin kişisel ve gelişimsel özellikleri ile bu özelliklerin öğrenmeyi ne düzeyde etkilediğini araştırmaktadır. Öğrenme süreci, öğrenmeyi etkileyen faktörler, öğrenci, öğretici, eğitim ortamındaki kişiler arası süreçler, öğrenme ürünleri gibi konularla ilgilenmektedir. Öğrencilerin gelişim özelliklerine göre öğretim teknikleri geliştirme, öğrenmede kalıcılığı sağlama, öğrenmeye etki eden (güdüleme, zekâ, sosyal çevre vb.) faktörleri açığa çıkarma, öğretim yöntemleri geliştirme, bilgi, kavram, beceri, tutum ve problem çözmenin öğretimi eğitim psikolojisinin başlıca inceleme konularıdır.

Eğitim psikolojisinin çalışma alanı, eğitim süreci içindeki öğrencinin davranışlarıdır. Eğitim psikolojisi; öğrencilerin tanınması, öğrencilerin ulaşacağı hedef davranışların belirlenmesi, öğrencileri hedef davranışları kazandıracak öğrenim görevlerinin seçilmesi, öğrenme ortamının hazırlanması, öğrenmenin gerçekleştirilmesi, öğrenmenin belirlenmesi ve değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Eğitim psikolojisi toplumla ilgilidir. Çünkü öğrencinin davranışı; içinde yaşadığı kültürün, birlikte yaşadığı ailenin, eğitim gördüğü ortamdaki kişilerin ve yaşadığı çevrenin değişkenlerinin etkisi altında gelişir. Her öğrencinin, başkalarından ayrılan özellikleri ile kendine özgü kişiliği vardır. Yine her öğrencinin kalıtım ve çevre etkenleriyle geliştireceği kendine özgü yetenekleri vardır. Bütün öğrencilerin birbirlerinden farklı olan bu yeteneklerinin eğitimle açığa çıkarılması gerekmektedir. Öğrencinin hangi yeteneğini kalıtımla getirdiği, çevre faktörüyle hangisini ortaya çıkardığı, eğitim sürecine girdiğinde gelişiminin ne seviyede olduğu, gelişme ve öğrenme kapasitesinin ne olduğu, gelişme ve öğrenme sürecinde hangi faktörlerle engellendiği, özetle tüm kişilik özellikleri kişinin eğitimi açısından bilinmelidir.

Eğitim psikolojisi, öğrencilerin zihinsel olarak bilgiyi edinme biçimlerini, bilgiyi işleme biçimlerini ve bu bilgiyi günlük yaşamlarında kullanma biçimlerini anlamaya olanak sağlar. Öğrencilerin gelişim basamakları ve gelişim görevleri bağlamında, hangi bilgileri hangi yaşta kazanabileceği ve bu bilgileri en etkili şekilde nasıl kullanabileceği de eğitim psikolojisinin konularındandır.

Eğitim psikolojisi, psikolojinin algılama, öğrenme, düşünme, güdülenme, heyecan, zekâ ve kişilik, çevre-insan etkileşimini araştıran alanlarındaki bulguların eğitime uygulanması ile gelişmiş bir alandır. Eğitim ve öğretim alanındaki birçok problemin çözümünde de eğitim psikolojiden yararlanılmaktadır. Eğitim psikolojisi insanların nasıl öğrendiği ve etkili öğrenmenin nasıl gerçekleştirilebileceği üzerine yoğunlaşmaktadır. Her bireyin eğitimi için gerekli araç, gereç ve yöntemlerin geliştirilmesi, yeteneklerin değerlendirilmesi, eğitim programlarının düzenlenmesi ve uygulanması konuları da eğitim psikolojisinin kapsamı içindedir. Bunun dışında üst düzey teknik becerilerin kazandırılması, değerlendirilmesi ve düzenlenmesi konularında da eğitim psikolojisinden yararlanılmaktadır.

Eğitim, kasıtlı olarak istendik öğrenmeleri oluşturma sürecidir. İstendik öğrenmelerin gerçekleşmesi ise eğitimin bireyin gelişim ve öğrenme özelliklerine göre düzenlenmesi ve uygulanması ile mümkündür. Eğitim, bireyin gelişim ve öğrenme özellikleri hakkındaki bilgiye bireyin davranışlarının altında yatan faktörlerden ulaşmakta, bunun için de psikoloji biliminden faydalanmaktadır.

Bireyin öğrenme ortamındaki ya da öğrenme ortamı dışındaki öğrenmelerini pek çok faktör etkilemektedir. Öğreticinin görevi; öğrencinin istendik öğrenmelerine rehberlik edebilmek, öğrencide istendik öğrenmeyi sağlayabilmek için onun öğrenme ortamında ve öğrenme ortamı dışında bir bütün olarak tanımadır. Çocuğun kişilik özellikleri; benlik algısı, benlik kavramı, öğrenme yeteneği, güdülenmesi, sosyal davranışları, duyguları, eğitim ortamına ve eğitim ortamıyla ilgili olan çeşitli öğelere karşı tutum, doğuştan getirdiği kalıtsal özellikler yaşamı boyunca içinde yaşadığı çevrenin etkisi sonucu oluşur. Eğiticiler, tüm bu faktörlerin öğrencinin davranışını ne kadar ve ne derecede etkilediğini bilmelidir ki etkili ve verimli öğrenmeyi gerçekleştirebilecek gerekli tedbirleri alabilsin.

Eğitim bilimleri, psikoloji biliminin konusu olan insan davranışlarının altında yatan nedenlere, insan davranışlarının oluşumunu ya da değişimini etkileyen faktörlere ilişkin bilgiyi alıp eğitim alanlarında kullanmak durumundadır. Bireyin ihtiyaç önceliklerine, bireyi çeşitli yaş ve gelişim dönemlerinde hangi faktörlerin etkilediğine, bireyin çeşitli gelişim dönemlerinde hangi gelişim ve öğrenme özelliklerine sahip olduğuna, hangi öğrenme durumlarında hangi öğrenme yöntemlerinin etkili olabileceğine ilişkin bilgiyi eğitim bilimleri psikoloji biliminden yararlanarak kullanmaktadır.

BİLGİ NOTU

Öğretim; öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulaması ve değerlendirilmesi sürecidir. Eğitimin gerçekleşebilmesi öğretimin belli bir amaca yönelik olarak planlanmasına, uygulamalara ve değerlendirmelere bağlıdır. Etkili öğretim, öğrenmenin doğasını ve değişik gelişim aşamalarındaki öğrencilerin özelliklerini anlamayı gerektirir.

Psikoloji bilimi; öğrenmenin doğasını, değişik gelişim alanları ve gelişim dönemlerinde olan öğrencilerin özelliklerini anlamayı sağlamaktadır. Eğitimdeki uygulamaların bilimsel nitelik kazanabilmesi; öğrenme sürecine ilişkin bilgilerin öğretme sürecine uygulanması ile mümkündür. Öğrenmenin doğası ne kadar iyi anlaşılırsa öğretme uygulamaları da o kadar iyi geliştirilebilir. Örneğin, tüm koşullar bakımından eşit olan iki öğretmenden insan davranışlarının altında yatan faktörleri inceleyen psikoloji bilimini eğitim problemlerinin çözümünde kullanan öğretmen, kullanmayan öğretmenden daha başarılı olacaktır.

Sonuç olarak istendik, kasıtlı ve planlı bir şekilde davranış değiştirme süreci yani eğitim için bireyin gelişim ve öğrenme özellikleri bilinmesi gerekir. Bu da psikoloji biliminin konusudur. Eğitimin daha kapsamlı amacı olan öğretim ile birlikte öğrencinin fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal yönlerden en iyi şekilde gelişmesine yardımcı olmak üzere psikoloji biliminden yararlanılmaktadır. Bu durum psikoloji ve eğitim arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

ETKİNLİK-1

Eğitim ve psikoloji biliminin alanlarını numaralandırılmış yerlere yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

UYGULAMA FAALİYETİ 1

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alınız.

1. Psikoloji ile eğitimin kesişme noktalarının değerlendirmesini yapınız.
2. Öğretimin eğitim üzerindeki etkisini açıklayınız.
3. İşlem basamaklarını yaparken tablodaki önerileri dikkate alınız.

ÖNERİLER

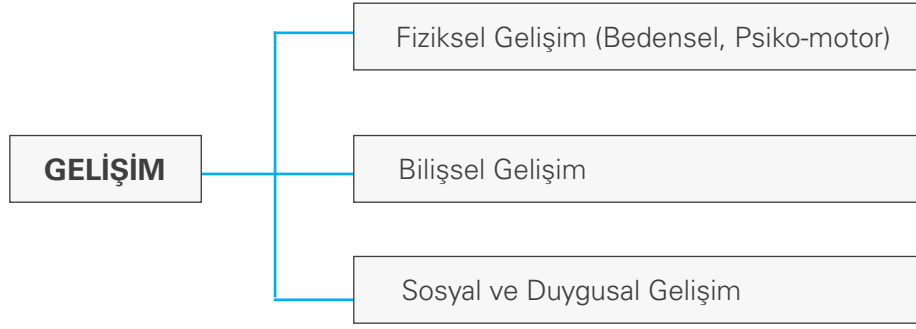
1. İşlem Basamağı	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.	Ortak noktaları not edebilirsiniz.
2. İşlem Basamağı	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.	Kısa notlar olarak çalışmanız kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır.

HAZIRLIK

1. Gelişim kavramı hakkındaki düşüncelerinizi paylaşınız.
2. Gelişim türlerini araştırınız.
3. Gelişim türleri ile eğitim arasındaki ilişkiyi araştırınız.
4. Gelişim ile öğrenme arasındaki ilişkiyi araştırınız.

5.2. GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

Bireyin yaşam boyu gelişim süreci incelendiğinde birçok gelişim özelliğinin ortaya çıktığı görülür. Gelişim psikolojisi, insanın gelişiminin incelenmesini kolaylaştırmak için gelişim özelliklerini üç gelişim alanına ayırmaktadır.



Bu gelişim alanları etkileşim içindedir. Gelişim bir bütün olup bir gelişim alanındaki problem diğer gelişim alanlarını da etkiler. Örneğin, bedensel ve psiko-motor gelişimi tam olarak gerçekleşmeyen bir çocuğun sosyal gelişimi de doğrudan etkilenir.

1.2.1. GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Gelişim	Bireyin büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimi sonucu sürekli ilerleme gösteren değişmesidir. Bireyin yaşamı boyunca bedensel, zihinsel, dil, duygusal, sosyal yönden sürekli ilerleme kaydeden değişimdir. Gelişim; olgunlaşma ve öğrenmeyi kapsayan temel bir kavramdır. Gelişim; kalıtım ve çevrenin etkileşimi sonucunda meydana gelir. Örneğin, çocuğun anne, babasına veya soyundan birine fiziksel özellikleri bakımından benzemesi kalıtsal özelliklerin, dil gelişimi açısından bakıldığında ise çevresel koşulların baskınlığından söz edilebilir.
Olgunlaşma	Vücuttaki organların beklenen davranışı yerine getirebilecek düzeye gelmesi için kalıtımın etkisiyle geçirdiği değişimdir. Olgunlaşmada öğrenmenin rolü yoktur ancak öğrenmenin gerçekleşmesi için olgunlaşma şarttır.
Öğrenme	Bireyin çevresiyle belli düzeydeki etkileşimi sonucunda davranışında meydana gelen değişimler olarak tanımlanabilir. Gelişimin tam olarak gerçekleşebilmesi için özellikle çocukluk döneminde çevresel koşulların öğrenmeyi kolaylaştıracak ve destekleyecek nitelikte düzenlenmesi gerekir.
Hazırbulunuşluk	Olgunlaşmadan daha geniş bir kavramdır. Bireyin belli davranışları yapmaya hazır olmasıdır. Bunun için olgunlaşmanın tamamlanması ve öğrenme geçmişinin olması gerekmektedir. Hazırbulunuşluk için olgunlaşma ve öğrenme ön koşuldur.
Kritik Dönem	Bireyin yaşamı boyunca belirli gelişim dönemlerinde belirli tür öğrenme ve yaşantılara karşı hassas olduğu dönemdir. Öğrenmeye en açık olduğu dönem olarak açıklanabilir.

5.2.2. GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

Bireylerin doğum öncesinden başlayarak ölümüne kadar çeşitli yaşam dönemlerinde geçirdikleri her türlü değişiklikleri inceleyen, açıklayan psikoloji dalıdır. Psikolojinin alt dallarından gelişim psikolojisi, bireyler arasındaki değişim, benzerlik ve farklılıklarla ilgilenir; çocuk ve ergenlerin farklı yaş düzeylerine göre gelişim özellikleri hakkında bilgi sunar.

5.2.3. GELİŞİM PSİKOLOJİSİ VE EĞİTİM

Eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik ve kalıcı değişme meydana getirme süreci olduğuna göre eğitimin malzemesi insandır. Gelişim psikolojisinden yararlanılarak bireyin çeşitli gelişim alanları ve dönemlerinin özellikleri dikkate alınır ve öğretme-öğrenme durumları düzenlenirse, bu eğitim durumlarıyla öğrencilerin etkileşimleri gelişim özelliklerine uygun olarak gerçekleştirilirse, değerlendirme çocuğun gelişim özelliklerine göre yapılırsa eğitimde istendik davranış değişimleri gerçekleşecektir. Örneğin; 1. sınıfta okuyan 7 yaşındaki çocuğun davranış özellikleri ile 8. sınıfta okuyan 14 yaşındaki çocuğun davranış özellikleri arasında fark vardır. 7 yaşındaki çocuk için öğretmeni ve onun vereceği ödüller çok önemli iken 14 yaşındaki ergen için akran grupları ve onların vereceği ödüller daha çok önemlidir.

Aynı yaşta olan bireylerde gerek kalıtım gerek çevrenin etkisiyle gelişim özellikleri birbirinden farklılık gösterebilir. Aynı öğrenme ortamında, ortaya çıkan öğrenme farklarının temelinde öğrencinin yaşadığı çevresel koşullar etkilidir. Burada eğitici, bu koşulları bilerek olumsuz çevrelerden gelen öğrencileri öğretme-öğrenme ortamlarında destekleyici önlemler almalıdır.

5.2.4. FİZİKSEL GELİŞİM VE EĞİTİM

Fiziksel gelişim; beden ve fiziksel görünüşteki değişim kadar psiko-motor becerilerdeki gelişimi de kapsar. Bedensel gelişim; boy, ağırlık ve hacimdeki artışı anlattığı gibi vücut sisteminin kendinden beklenen fonksiyonları yerine getirebilecek duruma gelmesidir. Psiko-motor gelişim ise bireyin vücudunu kontrol altına almada gösterdiği becerinin artmasıdır. Fiziksel gelişimin en hızlı olduğu dönem doğum öncesi gelişim dönemidir.

Okul öncesi dönemde çocukların vücutları çok esnek ve etkinlik düzeyleri çok yüksektir. Büyük kas gelişimi daha ilerde iken küçük kas gelişimi ise yeterli değildir. Bu nedenle koşma, zıplama, atlama vb. etkinliklerde daha ileride; yazma, çizme, kesme vb. etkinliklerde acemi ve daha az başarılıdır. Görsel algılamalarındaki yetersizlikler birçok becerideki yetersizliğin nedeni olabilir.

İlköğretim çağındaki öğrencilerde görsel algılama normale döner. Küçük kas becerileri de önceki döneme göre oldukça gelişmiştir. Büyük ve küçük kaslar birçok etkinliği yapabilecek olgunluğa ulaşmıştır ancak öğrenmeye ihtiyaç vardır.

Ergenlik döneminde fiziksel gelişim çok hızlıdır. Ergen vücut görüntüsündeki ve fizyolojisindeki hızlı değişimlere ayak uydurmak, değişimlerle baş etmek durumundadır. Bu dönemde birdenbire hızlı büyümenin etkisiyle ergenin vücut koordinasyonunda yetersizlikler, psiko-motor becerilerde acemilikler gözlenebilir. Anne-baba ve eğiticinin ergenin bu gelişim özelliklerini bilerek onun kendisine olan saygısını ve benlik algısını zedelemekten bu dönemi atlmasına yardımcı olmalıdır.

5.2.5. BİLİŞSEL GELİŞİM VE EĞİTİM

Bilişsel gelişim; bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerde bulunmasıdır. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar bireyin çevreyi ve dünyayı anlama, düşünme yollarının karmaşık ve etkili hâle gelmesi sürecidir.

Beynin farklı bölgelerinin öğrenmede farklı işlevleri olduğu bilinmektedir. Beyin kabuğu, beyin yarı kürelerinin dış kısmını kaplar. Görme, işitme, tat alma, dokunma, koklama gibi duyu organlarından sinyalleri alma, istemli hareketleri kontrol etme ve ilişkileri biçimlendirme bu bölgenin görevidir.

Beyin, sağ ve sol yarı küre olmak üzere ikiye ayrılır. Beynin sağ tarafı vücudun sol tarafını, sol tarafı ise vücudun sağ tarafını kontrol eder. Beynin sağ tarafındaki bir hasar vücudun sol tarafındaki hareketlerini kısıtlayacaktır; sol tarafındaki bir hasar ise vücudun sağ tarafın hareketlerini kısıtlayacaktır. Beynin sol yarı küresi sözel, mantıksal, matematiksel bilgiyi işlerken sağ yarı küresi duygu, resim, renk vb. bilgiyi işlemede daha etkilidir. Beynin iki yarı küresinin fonksiyonları birbirinden farklı olsa da günlük yaşamda bağımsız olarak çalışmaz. Örneğin; söylenen bir cümleyi anlamlandırırken sözler sol yarı küre tarafından işlenirken cümleyi söyleyen konuşmacının tonlaması, jest ve mimikleri sağ yarı küre tarafından işlenmektedir.

Beyin çok uyumlu bir organdır. Beynin bir alanında meydana gelen hasar sonucu kaybedilen fonksiyon beynin diğer alanları tarafından üstlenilir. Beyinde meydana gelebilecek hasarın giderilmesi bireyin yaşıyla orantılıdır. Birey ne kadar küçükse beyin hasarının iyileşme olanağı o kadar fazladır.

Beyin; anlamayı yapılandırma, keşfetme, kuralları oluşturma, yaşantılardan faydalanma vb. etkinlikleri oluşturmak üzere birlikte çalışan sistemlerin karmaşık bir yapısıdır. Bu sistemler bireyin yaşamı boyunca olgunlaşıp öğrenmesiyle sürekli olarak gelişir. Bilişsel gelişim büyük ölçüde beynin olgunlaşmasına bağlıdır.

Beynin bilişsel ağırlıklı işlerdeki performansını etkileyen unsur temelde zekâdır. Zekâ; bireyin öğrenme kapasitesi, bireyin yaşam boyunca edindiği toplam bilgi ve yeni durumlara başarılı bir şekilde uyum gösterme yeteneğidir.

Zihinsel işlemler; eski bilgiyi hatırlamada, yeni bilgiyi keşfetmede kullanılır. Sadece bir cevabın ya da çözümün olduğu durumlarda tek yönlü düşünme, birden çok cevabın verilebileceği durumlarda çok yönlü düşünme yöntemi kullanılır. İyie, doğruya veya bir şeyin uygunluğuna karar vermede değerlendirme yapılır. Kaydetme işlemleri bellek sayesinde gerçekleşir. Eski bilgilerin bellekten getirilme süreci hatırlama olarak değerlendirilebilir.

Zekâ ve yetenekler, ilgiler, öğrenme biçimi, ön bilgi, öğrenmede teşvik etme, kişilik yapısı, denetim odağı, öz yeterlik inançları öğrenme üzerinde bireysel farklılıkları etkileyen başlıca faktörlerdir. Bireysel farklılıklar denilince akla yaş, boy, ağırlık, enerji, sağlık derecesi, akademik başarı, zekâ, dikkat, uyum, yetenek, ilgi, kişilik, huy, karakter, sosyal alışkanlıklar ve ortaya çıkan davranışsal farklılıklar gelir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda eğitim alanındaki bireysel farklılıklar, gelişimin farklı alanlarına yönelik olarak iki boyutta ele alınabilir: 1-Yaşa göre değişen gelişimsel özellikler. 2-Aynı yaşlardaki bireylerde gözlemlenen farklı gelişimsel özellikler. Bireysel farklılıkların kavramsal temeli, aynı yaşlardaki bireylerde gözlemlenen farklı gelişimsel özelliklerdir. Eğitim alanındaki bireysel farklılıklar; kişilik, zekâ, yetenek, ilgi, öğrenme biçimi, dil gelişimi, hazırbulunuşluk, problem çözme yöntemleri, öz değerlendirme gibi öğelerle açıklanabilir.

5.2.6. PSİKO-SOSYAL GELİŞİM VE EĞTİM

Psiko-sosyal gelişim; kişinin kendini ve başkalarını anlamayı, benlik algısını, öz saygıyı, akademik öz güveni, başkalarıyla iş birliği yapabilmeyi, dürüst, üretken, mutlu olmayı etkileyen faktörlere ilişkin gelişim psikolojisinin verilerinden faydalanır. İnsanların sağlıklı bir kişilik kazanması psiko-sosyal gelişimle ilgilidir. İnsanın kişiliğinin şekillenmesinde ve gelişiminde başlangıçta anne ya da onun yerine geçen yetiştikenden başlayarak daha sonra aile, öğrenme ortamı, şehir ve diğer insanlar önemli rol oynamaktadır. Mutlu insanlardan oluşan bir toplum oluşturmak, bireyin her dönemdeki temel ihtiyaçlarını tam olarak karşılamaktan geçmektedir.



ETKİNLİK-1

Gelişim kavramını ve gelişim ile psikoloji arasındaki ilişkiyi araştırınız.

UYGULAMA FAALİYETİ 1

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alınız.

1. Gelişim ile öğrenme arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.
2. Gelişim türleri arasındaki bağlantıyı fark ediniz.
3. Gelişim kavramlarını tanımlayınız.

İşlem basamaklarını yaparken tablodaki önerileri dikkate alınız.

ÖNERİLER

1. İşlem Basamağı	Gelişim ve öğrenme türleri arasındaki ilişkiye dikkat edebilirsiniz.	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.
2. İşlem Basamağı	Gelişimin özelliklerine dikkat edebilirsiniz.	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.
3. İşlem Basamağı	Gelişim kavramlarının birbirleriyle ilişkilerini gözden kaçırmayınız.	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.

HAZIRLIK

1. Öğrenme konusu ile öğrenmede etkili olan bireysel ve çevresel faktörleri farklı kaynaklardan araştırınız.

5.3. ÖĞRENME PSIKOLOJİSİ

Eğitim; ister kasıtlı olarak okullarda yapılsın, isterse gelişigüzel bir biçimde bireyin içinde yaşadığı tüm çevrede yapılsın, sadece istendik nitelikte davranış değişmelerinin oluşturulmasını, geçerli öğrenmeleri kapsar. Eğitimciler geçerli öğrenmelerin oluşturulmasında öğrenmenin oluşumuna ilişkin bilgiler için öğrenme psikolojisinin bulgularından faydalanmaktadır.

Öğrenme; bireyin çevresiyle belli bir düzeydeki etkileşimi sonucunda davranışlarında meydana gelen kalıcı değişimlerdir. Fiziksel, biyolojik, psikolojik ve sosyal bir dizi değişimin etkileşimiyle oluşan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Buna göre öğrenme; yaşamın herhangi bir kesitiyle sınırlandırılmayacak nitelikte kapsamlı ve sürekli etkinlikler dizisidir. Eğitimden beklenen; öğrenmenin düzenli, kalıcı, amaçlı olması ve sürekliliğini sağlamasıdır. Meydana gelen bir davranış değişikliği öğrenme olarak kabul edilmesi için şu şartları taşımalıdır:

- Davranış değişilliğinin gerçekleşmiş olması
- Davranış değişikliğinin kalıcı olması
- Bu kalıcı izli davranış değişikliğinin bir yaşantı sonucu oluşması

“Nasıl Öğreniyoruz?” sorusu öğrenme psikolojisinin cevap bekleyen sorusudur. Öğrenmeyi etkileyen fiziksel, sosyal ve psikolojik değişkenlerin belirlenmesi bu sorunun da cevabını oluşturacaktır.

5.3.1. ÖĞRENME SÜRECİNDE BİREYSEL ETKENLER

Öğrenme ortamlarında gerçekleşen öğrenmeler genellikle bireysel öğrenmelerdir. Aynı çevresel koşullar içinde olmalarına rağmen aynı öğrenme ortamında farklı düzeyde öğrenmelerin görülmesi buna bir örnektir. Bunun temel nedeni bireysel farklılıklardır. Benlik algısı, öz yeterlilik algısı, zekâ, ilgi, yetenek, ön bilgi, güdülenmişlik düzeyi, sağlık durumu, öğrenmeye karşı tutum ve alışkanlıklar bu bireysel farklılıklara örnek olarak gösterilebilir.

Bireyin doğuştan getirdiği bazı özellikleri değiştirmek mümkün değildir. Ancak bazı özellikler eğitim aracılığıyla geliştirilebilir. Yapılan araştırmalarda bireysel farklılıklara rağmen öğrenme yeteneğine sahip öğrencilere uygun öğrenme koşulları sağlandığı takdirde tam öğrenmenin gerçekleştiği görülmüştür. Öğrencinin zekâsı, yaşı ve hazırbulunuşluk düzeyi gibi bireysel özellikleri öğrenmeyi etkileyen başlıca faktörlerdir.

Öğreticinin, öğrencilerin zekâ düzeyleri ve türlerine ilişkin bilgilere sahip olması gerekmektedir. Bu bilgi sayesinde uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesinde bireysel farklılıklar ilkesine göre hareket etmesini kolaylaştırır. Ancak öğrencinin zekâ düzeyi öğrenme üzerindeki tek faktör değildir. Öğrencinin duyularına hitap eden, düşünsel gelişimine uygun eğitim ortamı da öğrenmede çok etkilidir. Özellikle kalabalık eğitim ortamlarında farklı zekâ ve sosyal gelişmişlik düzeylerinde bulunan öğrencilerin kaynaştırılması öğreticinin yeterliliğine bağlıdır.

Tam öğrenmenin gerçekleşmesinde ve davranışın öğrenilmesinde yaş önemli bir faktördür. Tam öğrenmenin olması, bireyin davranışı öğrenebilmesi için belli bir yaşa gelmesiyle mümkündür.

Öğrenmeyi etkileyen bir başka faktör güdülenmişlik düzeyidir. Bireyi harekete geçiren güdülenmişlik öğrenmeyi kolaylaştırır. Aşırı kaygı dikkati dağıtmakta, güdülenmişlik düzeyini düşürür ve dolayısıyla öğrenmeyi olumsuz etkiler. Kaygı olmaması da öğrenmeyi olumsuz etkiler. Bundan dolayı eğitici öğrenme ortamında uygun ölçülerde ve kontrol edilebilir bir kaygı durumu yaratmalı, bu durumdan etkin ve kalıcı öğrenme için yararlanmalıdır. Bu durum öğrenme ortamında güdülenmeyi artıracaktır.

Öğrenmeyi etkileyen bir diğer faktör, öğrencinin geçmiş yaşantısında kazandığı ön bilgilerdir. Her yeni öğrenme bir önceki öğrenmenin üzerine kurulmaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin ön bilgileri ne kadar çoksa yeni bilgileri kazanması da o kadar kolay olur. Ön bilginin yanı sıra öğrencinin çalışma yöntemleri ve alışkanlıkları da öğrenmeyi etkileyen önemli faktörlerdendir. Öğrencinin başarılı olacağına inanması, kendine güvenmesi ve ders çalışmaya karşı güdülenmesi öğrencinin başarılı olmasını sağlayan önemli etkenlerdir.

“Hangi konu, ne zaman ve ne şekilde çalışılırsa daha verimli öğrenme gerçekleşir?” sorusunun cevabı öğrenme kalitesini artırır. Öğrenmeye ayrılan zaman öğrenmeyi doğrudan etkiler. Öğrenilecek konunun her gün düzenli aralıklarla çalışılmasına “aralıklı çalışma”; ihtiyaç duyulduğunda tüm konunun aynı anda öğrenilmeye çalışılmasına “toplu çalışma” denir. Aralıklı çalışmada konular daha iyi kavranacağı için kalıcı öğrenme açısından daha etkilidir. Toplu çalışmada öğrencinin kaygı seviyesi yükseleceği için öğrenme açısından olumsuzdur.

Öğretim sürecinde öğrenenin aktif katılımının sağlanması öğrenme verimliliğini doğrudan etkiler. Özellikle uygulamalı derslerde gösterim sonrası öğrenenin yaparak ve yaşayarak uygulama yapması öğrenmenin daha verimli ve kalıcı olmasını sağlar.

Öğretici; öğrencinin öğrenme düzeyini öğretim sırasında belirtmelidir. Öğrenci öğrenme durumuyla ilgili geri bildirimleri almazsa öğrenme düzeyinin ne olduğunu ve nerelerde hata yaptığını bilemez. Öğrenim sırasında geri bildirimler eksik öğrenmelerin önüne geçerek tam öğrenmeyi sağlar.

5.3.2. ÖĞRENME SÜRECİNDE ÇEVRESEL ETKENLER

Öğrenmeyi etkileyen başlıca çevresel faktörler; öğrencinin öğrenme ortamı, aile ve arkadaş çevresidir. Öğrencilere kalıcı ve etkili öğrenmeyi kolaylaştırıcı nitelikli bir eğitim ortamı oluşturmak önemlidir. Eğitim ortamının fiziksel özellikleri (ışık, ısı, ses vb.), eğitim esnasında kullanılan araç, gereç ve materyaller, öğreticinin öğretim sırasında öğrenciye sağladığı eğitim olanakları öğrenmeyi etkileyen çevresel faktörlerdendir.

Öğrenme süreci öğrenciler arasında yarışma ve rekabet gibi yıkıcı duyguları oluşturan bir anlayışla değil, paylaşma, iş birliği ve dayanışma gibi insancıl bir ortamda yönetilmelidir. Bundan dolayı eğitim ortamında özgür bir öğrenme ortamı sağlanmalı ve öğrenciye her durumda kendini ifade edebilmesi için destek olmaya özen gösterilmelidir. Öğreticinin olumlu kişiliği öğrencinin kendini olumlu hedeflere yöneltmesini sağlar. Eğitimin temel hedefi bireyin kendisini gerçekleştirmesini sağlamak olmalıdır.

Öğrenme sürecini etkileyen bir faktör de öğrenilen konunun yapısıdır. Kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenilecek olan konu, yapısına göre ya bütün olarak ya da parçalara bölünerek öğretilmelidir. Özellikle uygulamalı konularda parçadan bütüne gitmek öğrenmeyi hem kolaylaştırır hem de kalıcı olmasını sağlar. Öğrenme sürecini etkileyen diğer bir çevresel faktör de aile çevresidir. Ailenin öğrenciye sağladığı olanaklar, öğrencinin öğrenimini desteklemesi, rehberlik etmesi ve başarı beklentisi öğrencinin başarısını etkiler. Öğrenmenin gerçekleştirildiği ortamın ışık, sıcaklık, ses vb. özellikleri de öğrenmeyi doğrudan etkileyen çevresel faktörlerdendir. Verimli ve kalıcı öğrenme için bu çevresel faktörlerin de iyi bir şekilde düzenlenmesi önemlidir.

Ergenlik dönemi, gençlerin ailelerinden çok akran gruplarına yöneldiği ve genellikle akranlarını model alarak öğrendiği bir dönemdir. Bu gelişim döneminde grubun özellikleri bireyin özellikleri hâlini alır. Bu dönem içinde eğitim ortamında farklı etkinlikler öğrencilerin öğrenmesini olumlu yönde etkiler.

ÖZ GÜVEN

Kendinizle ilgili olumsuz algılarınızı değiştirmeye başlamanızı sağlar.

“Ne yersen osun.” cümlesini duymuşsunuzdur ve bu son derece doğrudur. Ama aynı zamanda “Düşündüğünüz kadar varsınız.” Kendinizle ilgili düşünceleriniz neler yaşayacağınızı da belir. Tam olarak ne düşünüyorsunuz osunuz ve eğer kendinize karşı düşünceleriniz negatifse kendi gerçekliğiniz de negatif olacaktır. Gelişimine ve öğrenmelerine bağlı olarak yeteneklerinin farkına varan ve neyi en iyi yapabildiğinin farkına varan birey olumsuz düşüncelerini fark edip değiştirebilecektir.

Kendiniz hakkında iyi hissetmeye başlamanızı sağlar.

Kendinizi daha pozitif bir açıdan görmeye başladığınızda yani öz güveniniz yükseldiğinde kendinizi daha iyi ve rahat hissedeceksiniz. Hayat hakkında daha iyimser olacaksınız. Kendinizi bir şampiyon, bir galip gibi, sanki hiçbir şey sizi durduramayacakmış gibi hissedeceksiniz. Bu durum kendiliğinden olmayacaktır. Bireyin yaşantısı boyunca gelişimi, öğrenmeleri ve deneyimleri sayesinde olacaktır. Zaman içinde birey yeteneklerinin farkına varacak, ilgilerini keşfedecek ve kendi değerini oluşturacaktır.

Korkuyu ortadan kaldırmaya yardım eder.

Eninde sonunda olumlu bir benlik saygısı geliştirmenin ana noktası kim olmak istiyorsanız o olabileceğiniz, neyi başarmak istiyorsanız başarabileceğinize dair güven ve gücü sağlamaktır. Yapmak istediğimiz işler için korkular bizi engellemez. Böylece olumlu düşünür ve harekete geçeriz.

DEĞERLENDİRME

1. Öz güven bireyde nasıl bir fayda sağlar? Kendi yaşantınızdan yola çıkarak cevaplayınız.
2. Öz güvenin gelişiminde öğrenmenin etkileri nelerdir?
3. Öz güvenin faydalarını sözel olarak belirtiniz.

İŞ YERİ PSİKOLOJİSİ

Kurum ve kuruluşlar, çalışanlarının verdiği emekler ile başarıya ulaşır. Motivasyon ve iş verimliliğini psikolojik anlamda sağlayan kurum ve kuruluşlarda olumlu gelişmeler yaşanır. Çalışanların başarısı ve motivasyonu bu nedenle oldukça önemlidir.

Çalışanların psikolojik durumu, iş yerinde bulunduğu süreler içinde büyük önem taşır. İşverenler, iş yerinde çalışanlarının huzurlu olması için özen göstermelidir. Bu durum iş yerindeki enerjiyi olumlu etkileyecektir. Güler yüzlü, işini seven, istekle çalışan, hayata olumlu bakan insanlar başarılı olmaya daha yakındır. İstekle atılan adımlar ve elde edilen başarılar diğer çalışanları da etkileyecek ve iş ortamına ilerlemeyi destekleyen bir hava gelecektir.

İnsanların hayatının büyük bir kısmı iş yerinde geçer. Çalışma saatleri dışında da insanlar, iş yerinde yapacakları işleri düşünür ve planlar. İş hayatında huzurlu ve mutlu kişilerden oluşan kurum ve kuruluşlar pozitif yönlü ivme kazanır.

Çalışanların hayatlarını maddi olarak zorlanmadan sürdürebilmeleri, iş yerlerinde adaletin ve dengenin varlığını bilmeleri, işveren ve iş arkadaşları tarafından olumlu tavırlarla desteklenmeleri psikolojik yönden sağlıklı olmalarında etkilidir. Bu durum doğrudan iş yerinde kalite ve verimliliğe yansır.

Sonuç olarak işverenlerin çalışanlarına huzurlu bir ortam sunması iş yerinde artan kalite, kalkınma ve refah demektir. Dönüşümlü olarak birbirini etkileyen bu unsurlar da ülkenin bugününe ve geleceğine katkıda bulunmak anlamına gelir.



ETKİNLİK-1

Öğrenme ile psikoloji arasındaki ilişkiyi, öğrenme sürecini etkileyen bireysel ve çevresel etkenleri araştırınız.

UYGULAMA FAALİYETİ 1

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alınız.

1. Öğrenme kavramından bahsedebilmek için gerçekleşmesi gereken öncülleri fark ediniz.
2. Öğrenmede etkili olan etkenleri fark ediniz.

İşlem basamaklarını yaparken tablodaki önerileri dikkate alınız.

ÖNERİLER

1. İşlem Basamağı	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.
2. İşlem Basamağı	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.
3. İşlem Basamağı	Konuya ilişkin bölümü tekrar edebilirsiniz.